

1.

Het vijfde woord plaatst de mens in de tijd. Moeders, vaders, zoons en dochters. Onze geschiedenis. Hoe gaan we om met onze ouders en met wat ze ons, bewust of onbewust, hebben meegegeven? Hoe gaan we als samenleving om met onze ouderen?

Je vader en je moeder eren. Heel concreet wil dat in de eerste plaats zeggen: zorgen voor mensen die niet meer voor zichzelf kunnen zorgen. De wortel van het Hebreeuwse werkwoord dat hier vertaald wordt met eren betekent letterlijk 'gewicht geven'. Zorgen dat ze meetellen. Dat klinkt in onze geïndividualiseerde samenleving anders dan in een samenleving die draait om familie- en stamverbanden, maar het is niet minder actueel. We denken erover na als we ouder worden – en onze ouders ook. We denken erover na in de politiek. Het vijfde woord kan ons bevragen: hoe kijken we aan tegen jeugd en ouderdom, en tegen zelfstandigheid en afhankelijkheid.

In een oud tafellied zingen we onder meer: gezegend oud voor jong en sterk voor zwak. Een zinnetje dat direct vragen oproept: wie of wat noemen wij sterk of zwak. En op welke manier kan oud een zegening zijn voor jong – en jong voor oud? Maken we dat waar in de grotere en kleinere verbanden waar we deel van uitmaken? Dat iedereen iedereen op handen draagt?

2.

Het vijfde woord raakt ook aan hoe we omgaan met onze geschiedenis. Het gaat over respect voor mensen die ons voorgingen, voor wat ze opgeofferd hebben en over de vraag wat je van hun erfenis wilt proberen door te geven. Van die vraag staan ook onze kranten bol. Hoe geven we de aarde door aan wie na ons komen. Hoe gaan we om met onze democratie, met onze vrijheid, met het recht op abortus en andere rechten waarvan velen dachten dat het verworvenheden waren die niet meer ter discussie zouden staan.

Gewicht geven aan je geschiedenis betekent dat je ervan probeert te leren. Sommige erfenissen probeer je door te geven, van andere neem je welbewust afscheid. Als dat niet mag wordt het vijfde woord een keurslijf van traditie en 'vroeger was het allemaal beter'. Een grappig chassidisch verhaaltje vertelt daar dit over:

Op een dag verzamelde een leraar al zijn leerlingen om zich heen en spoorde hen aan om vragen te stellen en zelfs om kritiek te uiten. De leerlingen zeiden tegen hem: 'Meester, uw gedrag verbaast ons. U doet nooit zoals uw vader en meester die wij hebben gekend voordat hij u als zijn opvolger koos. Hoe staat u tegenover zijn erfgoed, waar is uw trouw?' De rabbi liet een ernstige blik op hen rusten, maar diep in zijn ogen schitterde een vonkje van ondeugende vrolijkheid. Hij antwoordde hen: 'Het is heel eenvoudig, er is geen trouwer zoon dan ik! Ik doe in alles precies hetzelfde als mijn vader vóór mij deed. Hij heeft namelijk nooit iemand nagebootst. Welnu, ik ook niet!

Uit: Ouaknin, M-A. 2001. De tien geboden. Boom, Amsterdam

3.

In de interviews over de tien woorden die jarenlang in Trouw verschenen gaat het bij het vijfde woord meestal over de relatie die de geïnterviewde had met zijn of haar ouders. Over de levenslessen die mensen van hun ouders hebben meegenomen. Of iemand dat na kan zeggen: dat je je ouders eert, in ere houdt. En over hoe pijnlijk het is als dat niet lukt. Want de slotsom van 'gewicht geven aan' je geschiedenis, die serieus nemen, kan ook zijn dat je je genoodzaakt ziet om met iets of iemand te breken.

In het liedje 'Wonen overal' speelt de dichter met de woorden *huis* en *thuis*. Ik hoor er vragen in terug. Waar komen we vandaan? Waar willen we naar toe? Waar breken we mee – en waarmee willen we het wagen voor de toekomst?

In een bespreking van dit lied schrijft Gerard Swüste: "Er mag dan in het hele lied geen sprake zijn van een god of van een bijbel, het woord 'geluk' in die laatste regel vat de kern van de Schrift voortreffelijk samen. Wij zijn geschapen, wij zijn geboren [...] om gelukkig te worden. Daar gaat het in de hele Schrift over [...], ons eigen geluk en dat van anderen. Het mag gerust met alle nadruk gezegd, gezongen en herhaald worden, want in de kerkelijke wereld [...] gaat het maar al te gauw over geboden en traditie. En die zijn ook waardevol, maar ze staan ten dienste van ons geluk."

Wonen overal dus. Als gelukwens! Voor deze week – en voor deze zomer.